

Ongedurigheid in de verhalen van Aafke Steenhuis

Rudi Kamminga

Er heerst ongedurigheid in de verhalen die Aafke Steenhuis (Delfzijl, 1946) bundelde in *Het meer van verhalen*. De hoofdpersoon, in wie we zonder veel moeite de schrijfster zelf herkennen, heeft geen rust in 't gat, om het op z'n Gronings uit te drukken, de taal die Steenhuis zelf ook hier en daar gebruikt. Met partner Milo wil het maar niet harmonieus worden en haar werk bij 'de Krant' (de nergens met name genoemde *Groene Amsterdammer*, waar Aafke Steenhuis tussen 1974 en 1990 redactrice cultuur en

Latijns-Amerika was) wordt gekenmerkt door jachtigheid. Regelmatig fietst de schrijfster na een doorwaakte nacht door de grauwe Amsterdamse ochtend om haar verhaal naar de redac-

tie te brengen. Haar politieke bewustzijn en onafhankelijke geest vrijwaren de schrijfster niet van aanvallen van onzekerheid en woede.

Jaren later komt Steenhuis, inmiddels moeder van twee kinderen, beter toe aan 'langzaam leven', zoals ze het zelf noemt. Maar dan komt de beaardheid van het pittoreske dijkdorpje Waterland waar ze woont haar als onwerkelijk voor. Het verdrinken van een zwarte man in het verhaal *Het meer* bezorgt haar angstvisioenen die door haar kinderen gestuurd moeten worden.

In de meeste van de verhalen spelen toevallige samenlopen van omstandigheden een belangrijke rol. Steenhuis zegt in een kort nawoord dat deze ook werkelijk zo hebben plaatsgevonden. Tijdens reportages en interviews had ze "soms bijzondere dingen meegemaakt waarover ik niet ge-

schreven had omdat ze te wonderlijk en te toevallig waren om in de krant te zetten. De werkelijkheid is geheimzinnig en wreed. Mijn verbeelding zou de vreemde samenhangen van het leven niet zo kunnen verzinnen als de werkelijkheid ze weeft."

Deze vreemde samenhangen maken de verhalen er echter niet beter op. Een verhaal als *De blauwe trui* (eerder gepubliceerd in het tijdschrift *Atlas*) is interessant omdat het iets vertelt over de geschiedenis van Chili in de periode Allende gezien door de ogen van solidaire Nederlanders én door de ogen van een kind van communistenvrezende ouders. Maar aan het slot van het verhaal ontdekt Steenhuis dat ze de Chileense vriend van haar oppas, die op bezoek komt en met wie ze over dat Chili spreekt, vele jaren geleden op een boot in de Straat van Mag-

allanes is tegengekomen. Hij heeft haar bij die gelegenheid een blauwe trui gegeven omdat ze het zo koud had.

Dit soort toevalligheden komen in de werkelijkheid wel eens voor en zijn dan goed voor een mooi verhaal onder vrienden. In een literaire constructie moet er een betere reden zijn dan alleen maar dat het *echt* gebeurd is.

Een ander bezwaar aan de bundel is het ontbreken van enkele sleutelscènes uit Steenhuis' voortdurende gevecht tegen de onrust. De verhalen suggereren een chronologische continuïteit. Van niet-geaarde woonbootbewoonster tot moeder van twee kinderen. De onrust in de eerste verhalen wordt niet nader verklaard al lijkt er naast de ambivalente relatie met Milo een diepere, meer existentiële oorzaak te zijn: "Die woede in mij".

Steenhuis beschrijft de ui-

terlijke verschijnselen van deze woede bijzonder adequaat maar als het enkele verhalen verderop ineens wél goed gaat tussen de twee en zelfs de kinderwens vervuld is, krijgt de lezer dit even in een halve bijzin te horen. Het doet een beetje denken aan een situatie waarin je jarenlang de klaagverhalen van iemand aanhoort en dan op een dag via via moet horen dat-ie vorige maand gelukkig getrouwd is.

Deze bezwaren betekenen niet dat er niet ook het nodige te genieten is in de bundel. Hier en daar kruipt er een zin tussendoor met een hoog solidariteitscomitégehalte ("Hoe vaak al niet heb ik aan deze tafel met vreemdelingen thee uit witte kommen gedronken?") maar Steenhuis is wel een be-gaafd stiliste die in eenvoudige, korte zinnen erg goed een bepaald gevoel en vooral een zekere dreiging weet op te roe-

pen. Het beeld van de rustig aan een kindertrui breiende vrouw in het verhaal *Eilanden* ("Zo mooi zijn en zo rustig") accentueert haarscherp Steenhuis' eigen verlangen naar een harmonieus, aards leven. De verhalen staan vol met dit soort scherpe observaties en momenten van zelfinzicht.

Indrukwekkend en liefdevol is het verslag dat Steenhuis in *De Vader. De Krant* doet van een bezoek aan een plasticfabriek in Schkopau, waar haar vader in de oorlog als dwangarbeider werkte: BUNA-Lager, Block 3, Barak 18, Stube 106. Hij sprak daar later nooit over. "Hij zat in zijn stoel en zei: 'Dat kun jij toch niet begrijpen.'" Na de oorlog was hij een trouw lezer van de *Groene Amsterdammer* en mede daardoor een groot inspirator voor haar geëngageerde journalistieke carrière.

N.V.N. 5-2-99.

Aafke Steenhuis *Het meer van verhalen* 144 pag. f 32,90 (Uitgeverij Contact, Amsterdam)